

2025 m. sausio mėn. pranešimo versija

Dekreto, kuriuo iš dalies keičiamas Gyvūnų laikytojų dekretas dėl draudimo gyvulininkystėje naudoti elektrinius gyvulių botagus, projektas (Dekretas, kuriuo draudžiama gyvulininkystėje naudoti elektrinius gyvulių botagus).

Atsižvelgdamas į Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 3 ir 5 dalis, nutaria tai, kas nurodyta toliau.

I straipsnis

Gyvūnų turėtojų dekretas [Besluit houders van dieren] iš dalies keičiamas taip.

A.

1.1 straipsnyje abėcėlės tvarka įrašoma:

Elektrinis gyvulių varymo botagas – įranga, galinti perduoti elektros impulsus gyvūnui, kuris komerciniais tikslais laikomas gyvūniniais produktams gaminti;

B.

1.3 straipsnio h punkto pabaigoje taškas pakeičiamas kabliataškiu ir pridedamas toks punktas:

i) elektrinių gyvulių botagų naudojimas gyvūnams varyti, išskyrus:

1) jų naudojimą skerdyklose, kaip nurodyta Reglamente (EB) Nr. 1099/2009,

2) jų naudojimą pakraunant vežti iš Nyderlandų į kitą šalį arba iškraunant vežti iš kitos šalies, kaip nurodyta Reglamente (EB) Nr. 1/2005,

3) jų naudojimą veterinarijos gydytojo profesinėje veikloje atliekant veterinarines procedūras, jei tai būtina tuo tikslu,

4) melžimo robotus, kurie automatiškai sukelia elektros smūgį, kad gyvūnas paliktų prietaisą, jei jis pats to nepadaro, su sąlyga, kad elektros smūgį gyvūnas visada gali nuspėti ir jo išvengti, arba

5) GPS antkaklius, naudojamus gyvūnams varyti, kurie automatiškai sukelia elektros smūgį gyvūnui, su sąlyga, kad elektros smūgį gyvūnas visada gali nuspėti ir jo išvengti.

C.

6 skirsnyje po 6.10 straipsnio pridedamas šis straipsnis:

6.11 straipsnis. Tarpusavio pripažinimas

Kartu su melžimo robotu, kaip nurodyta 1.3 straipsnio i punkto 4° papunktyje, ir GPS antkakliu, kaip nurodyta 1.3 straipsnio i punkto 5° papunktyje, melžimo robotai ir GPS antkakliai, teisėtai pagaminti ar parduodami kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba valstybėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, bet yra Muitų sąjungos sutarties šalis, arba teisėtai pagaminti valstybėje, kuri yra Nyderlandus saistančios laisvosios prekybos erdvės sutarties šalis, ir atitinkantys reikalavimus, kuriais užtikrinamas apsaugos lygis yra bent lygiavertis apsaugos lygiui, kurio siekiama nacionaliniais reikalavimais, laikomi melžimo robotais ir GPS antkakliais.

II straipsnis

Šis dekretas įsigalioja 20.. m. liepos 1 d. / sausio 1 d.

III straipsnis

Šis dekretas cituojamas kaip Dekretas, kuriuo draudžiama gyvulininkystėje naudoti elektrinius gyvulių botagus.

Įsakau šį dekretą ir su juo susijusias aiškinamąsias pastabas paskelbti Oficialiajame leidinyje.

Žemės ūkio, žuvininkystės, apsirūpinimo maistu saugumo ir gamtos ministras,

Aiškinamosios pastabos

1. Įvadas

Įtaisus, kuriuos naudojant gyvūnai gali patirti elektros smūgį, (toliau – elektriniai gyvulių botagai), leidžiama naudoti pagal Europos teisės aktus skerdyklose ir vežant gyvūnus (įskaitant pakrovimą ir iškrovimą). Šių įtaisų naudojimui taikomos labai specifinės sąlygos, kurių reikėtų kiek įmanoma vengti pagal Europos reglamentus. Tačiau praktiškai atrodo, kad, nepaisant šių griežtų sąlygų, elektriniai gyvulių varymo botagai reguliariai naudojami netinkamai. Šiuo dekretu draudžiama gyvulininkystėje naudoti elektrinius gyvulių botagus, jei tai įmanoma pagal Europos teisinės sistemas. Tai reiškia, kad draudimas taikomas gyvulių pakrovimui ir iškrovimui vežant, kuris prasideda ir baigiasi Nyderlandų teritorijoje, ir gyvulių gabenimui pirminiuose ūkiuose. Skerdykloms, kurioms taikomas kitas ES reglamentas, išskyrus transporto veiklą ar pirminės valdas, šis draudimas netaikomas.

2. Problemos, susijusios su elektrine gyvulininkystės įranga gyvulininkystėje

Elektrinių gyvulių botagų naudojimui taikomos griežtos Europos reglamentų sąlygos. Pirma, naudojimo reikėtų kiek įmanoma vengti. Jie taip pat gali būti naudojami tik suaugusiems galvijams ir suaugusioms kiaulėms, atsisakantiems judėti, ir tik su sąlyga, kad gyvūnai turi pakankamai vietos judėti priešais juos. Srovės impulsai turi trukti ne ilgiau kaip vieną sekundę, būti tolygūs ir nukreipti tik į pasturgalio raumenis. Net jei gyvūnai nereaguoja, smūgiai neturėtų būti kartojami.

Elektrinių gyvulių botagų naudojimas visada sukelia gyvūnui skausmą ir reakciją į patirtą stresą, net jei jie naudojami pagal konkrečius reglamentų reikalavimus. Gyvulių vežėjų ir skerdyklų darbuotojai dažnai laiko elektros impulsus generuojančio įtaiso naudojimą naudinga priemone, leidžiančia greitai pasiekti rezultatų. Visgi iš praktikos matyti, kad taikant alternatyvius, ne tokius griežtus būdus pasiekiami ne mažiau geri ar net geresni rezultatai, kaip savo 2020 m. tyrime „Skerdžiamų kiaulių gerovė“ taip pat aprašo ir informuoja Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) ¹.

Problema pasireiškia tuo, kad nors Europos reglamentuose aiškiai nurodyta, jog turi būti vengiama naudoti šiuos įtaisus ir jie gali būti naudojami tik labai specifiniu būdu, reglamentuose toks naudojimas nėra aiškiai draudžiamas. NVWA pastabos, slapta filmuota medžiaga ir sektoriaus šalių patirtis rodo, kad jei toks įtaisas naudojamas, tai vyksta aplaidžiai ir nesilaikant Europos reglamentuose nustatytų sąlygų.

Pavyzdžiui, gyvūnų pakrovimas ir iškrovimas pirminėse valdose, surinkimo centruose ir skerdyklose dažnai vyksta patiriant tam tikrą spaudimą dėl laiko stokos. Siekiant efektyvaus ir greitesnio rezultato, gyvūnai persekiojami ir pernelyg dažnai naudojami įtaisai, kuriais gyvūnams gali būti sukeliamas elektros smūgis. Dėl to gyvūnai patiria stresą ir skausmą, kurių galima išvengti. Ypač jei elektros impulsus generuojantys įtaisai taikomi kūno dalims, kurios yra labai pažeidžiamos, pavyzdžiui, galvai ar nosiai. Net ir nesant spaudimo dėl laiko stokos šie įtaisai gali būti naudojami nepageidaujamais būdais kitiems procesams ir kitu metu, dėl įpročio ar aplaidumo.

Žiniasklaidą pasiekę aplaidaus naudojimo pavyzdžiai sukėlė didelį pasipriešinimą visuomenėje ir politikoje. Gyvūnų gerovė yra tema, kuri per daugelį metų tapo vis svarbesnė Nyderlandų piliečiams.² Žemųjų Rūmų spaudimas uždrausti naudoti elektrinius gyvulių botagus yra šio didėjančio noro užtikrinti gyvūnų gerovę Nyderlanduose atspindys.

3. Dekreto tikslas ir pagrindinės ypatybės

Taikymo sritis

Draudimas naudoti elektrinius gyvulių botagus yra susijęs su naudojimu varant gyvūnus, kurie yra laikomi komerciniais tikslais gyvūniniams produktams gaminti. Pagal Gyvūnų

¹ „Skerdžiamų kiaulių gerovė“, 2020 m., Europos maisto saugos tarnyba. EFSA Journal, <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6148>

² [Staat van het Dier 2024: beschouwingen en opinies over de verschuivende relatie tussen mens en dier in Nederland | Publicatie | Raad voor Dierenangelegenheden \(rda.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2023 Extra verkiezingsbericht | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#); [Burgerperspectieven 2020 | 2 | Monitor | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#)

įstatymą tai iš esmės taikoma visoms gyvūnų rūšims, kurios Gyvūnų laikytojų dekreto II priede nurodytos kaip produkciniai gyvūnai (remiantis Gyvūnų laikytojų dekreto 2.1 straipsniu kartu su Gyvūnų įstatymo 2.3 straipsnio 2 dalimi). Gyvulininkystės praktikoje elektriniai gyvulių varymo botagai daugiausia naudojami kiaulėms ir galvijams ir tik tada, kai gyvulius reikia pakrauti į vagoną arba perkelti tvarte link transportavimo vagono. Gyvūnų varymas – bet koks elektrinio gyvulių botago naudojimas siekiant priversti atitinkamą gyvūną judėti tam tikra kryptimi, pavyzdžiui, pakraunant ar iškraunant gyvūnus transportavimo metu arba priverčiant juos atsistoti.

Teisinis įgaliojimas

Šis dekretas grindžiamas Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 3 ir 5 dalimis. Pagal šio straipsnio 1 dalį draudžiama sukelti gyvūnui skausmą ar sužaloti be pagrįsto tikslo arba viršijant tai, kas leidžiama tokiam tikslui pasiekti, arba pakenkti gyvūno sveikatai ar gerovei. 2 dalyje nurodyta keletas draudžiamų veiksmų, kurie bet kuriuo atveju priskiriami 1 dalyje nurodytiems draudžiamiems veiksams. 3 dalyje kartu su 5 dalimi suteikiama galimybė bendru administraciniu potvarkiu kaip draudžiamą elgesį nurodyti objektų, kurie gali sukelti skausmą ar sužaloti gyvūnus arba pakenkti jų sveikatai ar gerovei, naudojimą.

Tikslas ir turinys

Draudžiamas elgesys apima elektrinių galvijų botagų naudojimą. Į draudimo taikymo sritį nepatenka įranga, kuri negali skleisti srovės ir skleisdžia tik tokius signalus kaip triukšmas ir vibracija, arba veikia kaip GPS imtuvai.

Draudžiama naudoti elektrinius gyvulių botagus, jei jie naudojami gyvūnams varyti. Varymo sąvoka turi būti aiškinama plačiai. Tai susiję ne tik su jau judančiu gyvūnu, siekiant arba ne, kad jis greičiau judėtų (kita) kryptimi, bet ir verčiant ramybės būsenos gyvūnus judėti (pvz., keltis). Taikymu naudojant elektrinius dirgiklius, skirtus gyvūnams išlaikyti tam tikroje teritorijoje (arba už jos ribų), pvz., tvoros, nesiekama gyvūnų varyti, todėl šis draudimas joms netaikomas.

Draudimas taikomas tik gamybai laikomiems gyvūnams

Draudimas taikomas tik gyvūnams, laikomiems gyvūniniams produktams gaminti. Tai gyvūnai, nustatyti pagal Gyvūnų įstatymo 2.3 straipsnio 1 dalį, įtraukti į Gyvūnų laikytojų dekreto II priedą. Draudimas susijęs su šių gyvūnų laikymu verslo tikslais, t. y. situacija, kai toks laikymas vyksta vykdant verslą. Elektrošoko įtaisų naudojimas šunims augintiniams neseniai³ buvo uždraustas.

Išimtys

Numatyta keletas įvedamo draudimo išimčių.

Naudojimas skerdyklose

Elektrinius gyvulių botagus galima naudoti skerdyklose, tačiau tik tiek, kiek laikomasi Reglamente (EB) Nr. 1099/2009 nustatytų reikalavimų dėl elektrinių gyvulių botagų naudojimo. Nacionalinės teisės aktų leidėjas negali uždrausti to, kas leidžiama reglamentu. Žr. tolesnį 3.3.2 skirsnį. Tačiau yra paties skerdyklų sektoriaus iniciatyvų, kurias taikant sėkmingai atsisakyta elektrinių gyvulių botagų naudojimo. Be to, 90 didžiausių ir vidutinio dydžio skerdyklų, be NVWA vykdomos priežiūros, taip pat vykdo savanorišką stebėjimą kameromis. Dėl šio stebėsenos spaudimo ir inovacijų, kurios jau lėmė laipsnišką elektrinių gyvulių varymo botagų naudojimo skerdyklose nutraukimą, būtinybė skubiai uždrausti juos skerdyklose yra ne tokia svarbi.

Naudojimas pakrovimui ir iškrovimui tarptautiniame vežime

Elektrinės gyvuliams skirtos priemonės gali būti naudojamos gyvuliams pakrauti ir iškrauti, kai vykdomas tarptautinis vežimas, tačiau tik tiek, kiek laikomasi Reglamente (EB) Nr. 1/2005 nustatytų reikalavimų dėl elektrinių gyvuliams skirtų priemonių naudojimo. Nacionalinis teisės aktų leidėjas negali uždrausti to, kas leidžiama reglamentu. Žr. tolesnį 3.3.1 skirsnį.

Veterinarinių procedūrų profesinė veikla

³ 2021 m. Įstatymų ir dekretų biuletenis, Nr. 361, p. 6.

Atliekant veterinarines operacijas gali prireikti naudoti elektrinį gyvulių varymo botagą. Remiantis Gyvūnų įstatymo 2.9 straipsnio 1 dalimi, veterinarinį veiksmą gali atlikti tik įgalioti asmenys. Tai veterinarijos gydytojai ir kiti asmenys, įregistruoti veterinarinės medicinos registre (taip pat žr. Gyvūnų įstatymo 4.1 straipsnio 1 dalį ir 4.3 straipsnio 1 dalį). Veterinarinės procedūros metu gali prireikti atitinkamą gyvūną varyti naudojant elektrinį gyvulių botagą. Tokiu atveju draudimas netaikomas, jei veterinarinė operacija atliekama vykdant profesinę veiklą ir jei būtina naudoti elektrinį gyvulių botagą. Praktiškai tai taikoma tik tam tikroms operacijoms, kurias gali atlikti tik veterinarijos gydytojas (pvz., diagnozei nustatyti). Kiti į registrą įtraukti asmenys (pvz., veterinarijos asistentai arba veterinarijos akušeriai) neatlieka veterinarinių operacijų, kurioms atlikti reikia naudoti elektrinius gyvulių varymo botagus; todėl išimtis jiems netaikoma. Jei konkrečioje situacijoje pagrįstai galima taikyti alternatyvų ir mažiau intervencinį būdą, tai turėtų būti daroma. Tai rodo, kaip svarbu vengti naudoti tokią įrangą net ir atliekant veterinarines procedūras. Tačiau veterinarijos praktikoje gali prireikti naudoti elektrinius gyvulių botagus, siekiant varyti gyvūną, daugiausia galvijus ar kiaules, nes gyvūnas turi būti perkeltas jo paties naudai, bet to nedaro net ir po to, kai gyvūnas buvo priverstas judėti taikant kitas priemones. Veterinarijos praktikoje elektriniai gyvulių botagai taip pat gali būti naudojami kitose situacijose nei gyvūnų varymas. Nors šis specialus draudimas tokiais atvejais netaikomas, privaloma laikytis Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 1 dalies, nepažeidžiant šio reikalavimo.

Naudojimas su melžimo robotais ir virtualiuoju ganymu

Yra žinomų programų, skirtų gyvūnams varyti, suteikiančių silpnosios srovės dirgiklį, kurį gyvūnas gali nesunkiai nuspėti. Gyvūnui suteikiama galimybė išmokti šio dirgiklio išvengti ir sužinoti, kad elektrinis dirgiklis perduodamas po tam tikro laiko. Šis skirtumas yra svarbus, nes jis neturi neigiamo poveikio gyvūnų gerovei.

Tam skirtos programos yra melžimo robotas ir virtualusis ganymas. Melžimo robotas yra mašina, į kurią karvė gali patekti, kad būtų pamelžta. Jei pamelžtas gyvūnas pernelyg ilgai stovi ir nereaguoja į atidarytas duris, po tam tikro laikotarpio bus taikomas automatizuotas silpnosios srovės dirgiklis, kad gyvūnas pajudėtų ir taip suteiktų vietos kitam gyvūnui patekti į prietaisą. Kadangi tai yra elektrinis dirgiklis, kuris pateikiamas nuspėjamu būdu (po nustatyto laiko) po regimojo signalo (atvirų durų), šiai programai taikoma išimtis.

Pirmiau nurodytos išimties pagrindimas taip pat taikomas elektrinių dirgiklių taikymui GPS antkakliuose, kad gyvūnai būtų laikomi virtualiai nustatytos tvoros teritorijoje (arba už jos ribų) (virtualioji tvora). Pirmajame pavyzdyje gyvūnai nevaromi, todėl toks draudimas netaikomas. Tačiau šis virtualusis metodas su GPS antkakliais taip pat gali būti naudojamas gyvūnams varyti virtualiai nustatyta kryptimi (virtualusis ganymas). Šio virtualiojo varymo metu antkakliai skleidžia signalą su teigiamomis asociacijomis, kai gyvūnas juda teisinga kryptimi, ir garsinį signalą, kai gyvūnas juda neteisinga kryptimi. Jei gyvūnas nepakeičia savo krypties išgirdęs garsą, garsas sustiprėja, o po kurio laiko antkaklis sukelia silpną elektros smūgį.

Jei ateityje bus prašymų, kuriais dėl panašių priežasčių gyvulininkystėje gyvūnams taip pat naudojami galios padidėjimo signalai, galima apsvarstyti, ar išimtis taip pat yra pageidautina. Tokiu atveju į Gyvūnų laikytojų dekreto 1.3 straipsnio i punktą galima įtraukti išimtį. Be to, remiantis Gyvūnų įstatymo 10.1 straipsniu, taip pat gali būti pateiktas prašymas taikyti išimtį arba nukrypti leidžiančią nuostatą. Vertinant tokį prašymą, reikės atsižvelgti į tai, ar gyvūno gerovės interesai netrukdo taikyti išimtį arba nukrypti leidžiančią nuostatą.

Tarpusavio pripažinimas (6.11 straipsnis)

1.3 straipsnio i punkte nustatyti melžimo robotų ir GPS antkaklių techniniai reikalavimai. Reikalavimais nesiekama įgyvendinti privalomų ES teisės aktų. Iš 5.28 nurodymo matyti, kad turėtų būti įtraukta tarpusavio pripažinimo sąlyga. Tai reiškia, kad už Nyderlandų ribų pagaminti arba rinkai pateikti melžimo robotai ir GPS antkakliai prilyginami melžimo robotui arba GPS antkakliui, kaip nurodyta šiame dekrete, todėl gali būti taikomi, jeigu jie:

- yra teisėtai pagaminti arba parduodami kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba valstybėje, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė, yra pasirašiusi Muitų sąjungos sutartį šalis, arba yra teisėtai pagaminti valstybėje, kuri yra Nyderlandus saistančios laisvosios prekybos erdvės sutarties šalis, ir

- atitinka reikalavimus, kuriais užtikrinamas apsaugos lygis yra bent lygiavertis lygiui, kurio siekiama nacionaliniais reikalavimais.

3.3 Ryšys su aukštesne teise

3.3.1 Reglamentas (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas (Transporto reglamentas)

Transporto reglamentu nedraudžiama naudoti prietaisų, kurie gyvūnams sukelia elektros smūgį, tačiau nurodoma, kad to reikėtų kiek įmanoma vengti, ir nustatomos jų naudojimo sąlygos, būtent, kad tokie prietaisai „bet kuriuo atveju būtų naudojami tik suaugusiems galvijams ir kiaulėms varyti, jei šie nejudėtų, ir tik tokiu atveju, jei jiems palikta pakankamai vietos eiti į priekį. Srovės impulsai turi trukti ne ilgiau kaip vieną sekundę, būti tolygūs ir nukreipti tik į pasturgalio raumenis. Srovė nenaudojama pakartotinai, jei gyvūnas į ją nereaguoja.“. (1 priedo III skyriaus 1.9 punktas).

Tačiau reglamentu neužkertamas kelias taikyti griežtesnes nacionalines priemones, kuriomis siekiama užtikrinti gyvūnų gerovę juos vežant tik valstybės narės teritorijoje arba vežant jūra iš atitinkamos valstybės narės teritorijos (1 straipsnio 3 dalis).

Taip pat svarbu pažymėti, kad reglamente kaip bendroji gyvūnų vežimo sąlyga nustatyta, jog draudžiama vežti gyvūnus arba juos vežti taip, kad jiems galėtų kilti sužalojimo ar nereikalingų kančių pavojus (3 straipsnis). Vežimo sąvoka reglamente reiškia: gyvūnų judėjimą viena ar keliomis transporto priemonėmis ir susijusias operacijas, pvz., pakrovimą, iškrovimą, perkrovimą ir poilsį, kol visi gyvūnai bus iškrauti paskirties vietoje (2 straipsnis).

Reglamente numatyta galimybė, kaip aprašyta pirmiau, nustatyti griežtesnius nacionalinius reikalavimus gyvūnų vežimui nacionaliniu transportu. Europos Parlamentas rekomendacijoje taip pat paragino valstybės nares priimti griežtesnes nacionalines priemones, kuriomis būtų užtikrinama vežamų gyvūnų gerovė⁴.

Vykdymo užtikrinimas pažeidus Transporto reglamentą galimas remiantis Gyvūnų įstatymo 6.2 straipsniu kartu su Gyvūnų laikytojų reglamento 4.8 straipsniu ir Vykdymo užtikrinimo reglamento priedu bei kitais Gyvūnų įstatymo klausimais.

3.3.2 Reglamentas (EB) Nr. 1099/2009 dėl žudomų gyvūnų apsaugos

Šiuo reglamentu nedraudžiama naudoti prietaisų, kurie gyvūnams sukelia elektros smūgį, tačiau teigiama, kad to reikėtų kiek įmanoma vengti, ir nustatomos jų naudojimo sąlygos, t. y. kad šie prietaisai „bet kuriuo atveju būtų naudojami tik suaugusiems galvijams ir kiaulėms varyti, jei šie nejudėtų, ir tik tokiu atveju, jei jiems palikta pakankamai vietos eiti į priekį. Srovės impulsai turi trukti ne ilgiau kaip vieną sekundę, būti tolygūs ir nukreipti tik į pasturgalio raumenis. Srovė nenaudojama pakartotinai, jei gyvūnas į ją nereaguoja.“. Tai numatyta III priedo 1.9 punkte.

Reglamente taip pat nustatyta bendra sąlyga, kad žudant gyvūnus ir vykdant susijusią veiklą turi būti pasirūpinta, jog gyvūnai nepatirtų skausmo, baimės ar kančios, kurių galima išvengti (3 straipsnio 1 dalis).

Kitaip nei Transporto reglamente, šiame reglamente paliekama labai ribota galimybė taikyti griežtesnes nacionalines taisykles, t. y. tik trimis konkrečiai nurodytais atvejais (26 straipsnio 2 dalis)⁵, kurie negali būti naudojami šioje situacijoje. Tai reiškia, kad elektrinių gyvuliams skirtų priemonių naudojimas negali būti uždraustas nacionaliniu lygmeniu, jei jis taikomas laikantis reglamente nustatytų sistemų ir sąlygų. Reglamento pažeidimas gali būti vykdomas remiantis Gyvūnų įstatymo 6.2 straipsniu kartu su Gyvūnų laikytojų reglamento

⁴ 2022 m. sausio 20 d. Europos Parlamento rekomendacija Tarybai ir Komisijai, atlikus tyrimą dėl įtariamų pažeidimų ar netinkamo administravimo taikant Sąjungos teisę, susijusią su gyvūnų apsauga juos vežant Sąjungoje ir už jos ribų (2021/2736(RSP)) (2022/C 336/04)

⁵ Tai susiję su: gyvūnų žudymu ne skerdykloje, ūkiuose auginamų medžiojamųjų gyvūnų skerdimu, skerdimu religinėms apeigoms atlikti būtinais metodais.

5.8 straipsniu ir Vykdyto užtikrinimo reglamento priedu, taip pat kitais Gyvūnų įstatymo klausimais.

3.3.3 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007

Kalbant apie ekologinę gamybą, gyvūnų vežimui jau taikomas draudimas naudoti „bet kokias elektrines ar kitas skausmingas prievartos priemones pakraunant ir iškraunant gyvūnus“. Tai atitinka Reglamento (ES) 2018/848 II priedo II dalies 1.7.11 punktą.

3.3.4 Gyvūnų gerovės gairės

Yra keletas gyvulių laikymo gairių,⁶ kuriose nustatomi būtiniausi ūkinių gyvūnų laikymo reikalavimai. Šiomis gairėmis neregamentuojamas elektrinių gyvulių varymo botagų naudojimas ir jos buvo įgyvendintos Gyvūnų laikytojų dekrete.

4. Nacionalinė teisė

Draudimas nustatytas Gyvūnų laikytojų dekreto 1.3 straipsnyje. Pagal Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 3 ir 5 dalis tame straipsnyje apibrėžiamas elgesys, kuris bet kuriuo atveju laikomas netinkamu elgesiu su gyvūnais (Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 1 dalis).

Rengiant šį draudimą atsižvelgta į Gyvūnų laikytojų dekreto 1.3 straipsnio pirminį tekstą, nes jame jau buvo numatytas panašus draudimas (2018 m. Įstatymų ir dekretų biuletenis, Nr. 146), t. y. draudimas naudoti įrangą, galinčią sukelti gyvūnui skausmą elektros smūgiais, elektromagnetiniais signalais ar spinduliuote. Buvo keletas šio draudimo išimčių. Tačiau toks draudimas niekada neįsigaliojo. 2021 m. jis buvo pakeistas draudimu naudoti elektrošoko įtaisus šunims (2021 m. Įstatymų ir dekretų biuletenis, Nr. 361). Dėl specifinio šio draudimo konteksto pasirinktas terminas „elektrinis gyvulių botagas“.

Šiuo pakeitimu nustatomas ne tik galiojantis draudimas naudoti elektrošoko įtaisus šunims, bet ir draudimas naudoti elektrinius gyvulių botagus gyvūnams, laikomiems komerciniais tikslais gyvūniniams produktams gaminti.

Ginklų ir šaudmenų reglamentas

Ginklų ir šaudmenų reglamente numatyta išimtis, be kita ko, dėl „daiktų, dėl kurių asmenys gali tapti neapsaugoti arba patirti skausmą dėl elektros smūgio, laikymo ir nešiojimo asmenims, užsiimantiems profesine gyvulininkystės veikla, gyvulių vežimu ar jų medicininiu gydymu“. Ši išimtis, kiek tai susiję su tokio daikto dėvėjimu, taikoma tik tuo metu, kai faktiškai vykdoma minėta veikla. (21 straipsnis). Šiame dekrete nustatytas draudimas naudoti elektrinius gyvulių varymo botagus nereiškia, kad ši nuostata netaikoma, nes ji susijusi su *elektrinių gyvulių varymo botagų naudojimu*, o Ginklų ir šaudmenų reglamentuose – su „*laikymu ir nešiojimu*“. Be to, Reglamentas dėl ginklų ir šaudmenų nebūtinai apima tuos pačius klausimus. Todėl šiame dekrete nustatytas draudimas bei Ginklų ir šaudmenų reglamento išimtis gali egzistuoti kartu.

5. Gyvūno savaiminė vertė

Gyvūnų įstatymo 1.3 straipsnyje nustatomas gyvūno savaiminės vertės pripažinimas. Iš šio straipsnio 2 dalies matyti, kad, nustatant taisykles pagal Gyvūnų įstatymą arba juo remiantis ir priimant šiomis taisyklėmis pagrįstus sprendimus, visapusiškai atsižvelgiama į šių taisyklių ar sprendimų pasekmes gyvūno savaiminei vertei, nedarant poveikio kitiems teisėtiems interesams. Bet kuriuo atveju užtikrinama, kad gyvūnų neliečiamumo ar gerovės pažeidimui būtų užkirstas kelias labiau, nei pagrįstai būtina, ir kad būtų užtikrinta gyvūnams pagrįstai reikalinga priežiūra. Taikant tą dalį, gyvūnų priežiūra, kurios jiems pagrįstai reikia, bet kuriuo atveju apima gyvūnų aprūpinimą, jei tai pagrįstai reikalinga, be kita ko, su geros sveikatos garantijomis ir skausmo prevencija (1.3 straipsnio 3 dalis). Šiame dekrete nustatyta, kad gyvulininkystės sektoriuje gyvūnui nebegalima taikyti elektros smūgio, siekiant jį varyti, todėl tai draudžiama.

⁶ Šiomis aplinkybėmis ypač svarbi: 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/58/EB dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos ir 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/120/EB, nustatanti būtiniausius kiaulių apsaugos standartus.

6. Pranešimas

Kadangi dekretu nustatyti techniniai reikalavimai, apie sprendimą pranešta Europos Komisijai pagal Direktyvą (ES) 2015/1535.

Pranešimo PM rezultatas.

7. Vykdydas

Stebėti, kaip laikomasi draudimo naudoti elektrinius gyvulių botagus, yra pagal Įstatymo 8.1 straipsnį šiuo tikslu paskirtų asmenų atsakomybė. Tai susiję su priežiūra, vykdoma pagal administracinę teisę. Siekiant užtikrinti teisės aktų vykdymą, gali būti priimtas administracinis vykdomasis raštas ir nutarimas skirti administracinę nuobaudą (Gyvūnų įstatymo 8.5 straipsnis kartu su Bendrojo administracinės teisės įstatymo 5:32 straipsnio 1 dalimi).

Draudimui naudoti elektrinius gyvulių botagus prieštaraujantis elgesys taip pat yra nusikalstama veika (Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 1 ir 3 dalys kartu su Gyvūnų įstatymo 8.11 straipsnio 1 dalimi), todėl galima imtis baudžiamųjų veiksmų.

8. Reglamentavimo spaudimas / žemės ūkio vertinimas

Šiuo dekretu nustatomas draudimas. Suinteresuotosioms šalims nereikia imtis jokių veiksmų, kad būtų laikomasi šio draudimo. Šis dekretas buvo pateiktas Reglamentavimo naštos peržiūros patariamajai tarybai (ATR) konsultacijoms ir oficialiai baigtas nagrinėti. Įsakymo projektas Taryboje taip pat buvo aptartas su sektoriaus atstovais vadinamųjų agrarinių bandymų metu. 2023 m. rudenį vyko specialistų diskusijos su pirminėmis įmonėmis, vežėjais ir skerdyklomis. Diskusijų metu buvo išaiškintas pasiūlymas, verslininkai galėjo užduoti klausimus, taip pat buvo aptartos galimos elektrinių gyvulių botagų naudojimo alternatyvos.

Specialistai kritiškai vertina pasiūlymą ir išreiškė susirūpinimą, nes mano, kad visas sektorius nėra pasirengęs šiam draudimui. Iš specialistų diskusijų taip pat aiškėja, kad praktikoje naudojami skirtingų tipų galvijų botagai su skirtingais galios lygiais ir kad aktyviai bandomas poveikis gyvūnų gerovei naudojant mažesnės galios įtaisus.

Po šių diskusijų specialistai buvo pakviesti į surengtą žemosios įtampos viršįtampių įrangos demonstravimą, o ši galima išimtis buvo toliau nagrinėjama. Galima žemosios įtampos įrangos išimtis nebuvo įtraukta į atliktą HUF bandymą (žr. 10 skirsnį). NVWA teigimu, iš pirmo žvilgsnio neatrodo, kad ši išimtis būtų veiksminga didinant įgyvendinamumą, tačiau būtina įgyvendinti naują HUF, kad būtų galima įvertinti visą poveikį.

Atsižvelgiant į Parlamento politinį norą visiškai uždrausti, buvo nuspręsta į draudimą neįtraukti žemosios įtampos įrenginių kaip išimties.

9. Konsultacijos

Nuo 2023 m. birželio 13 d. iki 2023 m. rugpjūčio 15 d. internetu vyko konsultacijos dėl šio dekreto projekto. Per šį laikotarpį visi turėjo galimybę pateikti pastabas dėl projekto. Buvo gauti 55 vieši atsakymai ir 13 anoniminių atsakymų. Nemažai atsakymų taip pat gauta iš sektoriaus organizacijų, pavyzdžiui, SAVEETRA (gyvulių vežėjų kooperatyvas), transporto ir logistikos dalinės rinkos, NVO, surinkimo centrų veiklos vykdytojų, gyvulių augintojų ir vežėjų. Ne mažiau kaip 27 respondentai naudoja tą pačią formą iš V&L NL (Vee & Logistiek Nederland). 24 atsakymus sudaro individualios suinteresuotųjų subjektų, kurių kiekvienas savaip dalyvauja gyvulininkystės sektoriuje, žinutės. Penkis atsakymus pateikė galvijų vežėjai, vienas respondentas dirba skerdykloje, kitas – pirminiame gyvulininkystės ūkyje. Neaišku, kam priklauso kiti 17 atsakymų. Likusiuosius daugiausia sudaro kitų sektorių šalys, NVO ir fondai, ginantys ūkinių gyvūnų interesus.

Atsakymai labai skyrėsi. Šio draudimo šalininkai teigia, kad elektriniai gyvulių botagai visais atvejais gyvūnams sukelia skausmą ir stresą. Draudimo priešininkai mano, kad elektrinis varomasis įtaisas yra kraštutinė priemonė siekiant veiksmingai perkelti „nenorinčius“ gyvūnus ir užtikrinti jų pačių darbuotojų saugumą.

Per konsultacijas internetu gauti atsakymai nepakeitė draudimo esmės.

10. Įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo testas

NVWA atliko vykdymo užtikrinimo, pagrįstumo ir atsparumo sukčiavimui testą (HUF testas). NVWA padarė išvadą, kad Tarybos nutarimo projekto įgyvendinamumas yra ribotas, nes

vienintelis būdas užtikrinti draudimo naudoti elektrinius gyvulių botagus vykdymą – sučiupti pažeidėjus nusikaltimo vietoje. Todėl draudimas nėra labiau vykdytinas nei esant dabartinei situacijai, kai NVWA užtikrina Transporto reglamento nuostatų vykdymą. NVWA nedalyvauja pakraunant į vidaus transportą ir ne visada būna pirminėje įmonėje arba iškrovimo metu. Be to, NVWA pritaria politikos taisyklės svarbai dėl išimties, susijusios su elektrinių gyvulių botagų naudojimu skerdyklose, tačiau dėl to, kad tokios taisyklės nėra, Tarybos nutarimo projektas šiuo klausimu dar nėra vykdytinas. Po preliminarios procedūros padaryti pakeitimai (žr. tolesnį 11 skirsnį) buvo oficialiai aptarti su NVWA, o šių pakeitimų išaiškinimas taip pat buvo parengtas remiantis NVWA pastabomis dėl šio klausimo.

11. Preliminarus nagrinėjimas

Šis dekretas grindžiamas Gyvūnų įstatymo 2.1 straipsnio 3 ir 5 dalimis ir 2.2 straipsnio 10 dalimi. Remiantis šiais dviem pagrindais, taikoma Gyvūnų įstatymo 10.10 straipsnio 1 dalyje nustatyta išankstinio patvirtinimo procedūra. Nuo 2024 m. lapkričio 5 d. iki gruodžio 5 d. šio dekreto projektas buvo pateiktas abiem Generalinių Valstijų Rūmams. Preliminari procedūra lėmė tam tikrus patikslinimus. Atsakant į rašytinių konsultacijų⁷ su Atstovų Rūmais klausimus, nurodyta, kad aiškinamajame memorandume bus pateiktas paaiškinimas dėl tvorų neuždraudimo ir kad melžimo robotas bei „virtualusis ganymas“ bus įtraukti į sprendimo projektą kaip išimtys (žr. tolesnį 3 skirsnį „Tikslas ir turinys“ ir skirsnį „Išimtys“).

12. Įsigaliojimas

Kad draudimas įsigaliotų, turi būti laikomasi Tarybos įsakymų fiksuotų pakeitimų datų, t. y. sausio 1 d. arba liepos 1 d.

Žemės ūkio, žuvininkystės, apsirūpinimo maistu saugumo ir gamtos ministras,

⁷ Parlamento dokumentai II 2024/25, 28286, Nr. 1361.